

کتابچہی

بخش

پژوہش

چہل و سومین جشنوارہی بین المللی تئاتر فجر

بہمن ماہ ۱۴۰۳

انتشارات نایب

کتابچه‌ی بخش پژوهش چهل و سومین جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر
سمینار علم، کارگاه‌های آموزشی، انتشار کتاب - بهمن ماه ۱۴۰۳

رئیس جشنواره: اتابک نادری (سرپرست اداره کل هنرهای نمایشی)
دبیر جشنواره: خیرالله تقیانے پور
مدیر بخش پژوهش و دبیر علمی سمینار: سید جواد روشن
مسئول اجرایی سمینار: مرجان سمندری معطوف
مسئولان اجرایی کارگاه‌های آموزشی: میلاد مولوی، سید محمد روشن

مدیر هنری: سارا منصور
گرافیک و صفحه‌آرایی: کارگاه نقش
طرح جلد: بر اساس طرحی از پوستر جشنواره (مهدی دوایی)
ویراستار: شایان محمدی
مترجم: ساره موسوی
نمونه خوان: الهام سعادت

با تشکر از

همکاران محترم دبیرخانه‌ی چهل و سومین جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر
مدیریت و کارکنان محترم مجموعه‌ی تئاترشهر
همکاران محترم دفتر پژوهش، آموزش و انتشارات اداره کل هنرهای نمایشی

www.fitf.theater.ir

www.namayeshpub.theater.ir

فهرست

۴	یادداشت دبیر جشنواره
۵	یادداشت مدیر بخش پژوهش
۸	معرفی شورای علمه بخش پژوهش
۱۲	چکیده‌ی مقالات
۲۴	نشست‌های تخصصی
۳۰	کارگاه‌های آموزشی
۳۸	کتاب‌ها
۴۲	بخش انگلیسی

وقتی از هنر نمایش حرف می‌زنیم یعنی از جهان هستی و زندگی حرف می‌زنیم، جهان نمایش وسعتی به بزرگی انسان دارد، همان اندازه هم ناشناخته. امروزه کنش هنرمند تئاتر فراتر از یافته‌ها و باید‌ها و تئوری‌های مدارس عالی است، نگاه او، دریافت شخصی او و تحلیل اجرایی اوست که «تئاتر امروز» را تعریف می‌کند. در این میان اسطوره‌ها، افسانه‌ها، باورها و آیین‌های هر قومیتی مهم‌ترین منابع نمایشی و زیباترین تصاویر اجرایی است که ایران عزیز ما سرشار از این ثروت فرهنگی است. رویدادهای جشنواره‌ای تنها فرصتی برای مرور است، مرور یکسال تئاتر، فهم کاستی‌ها و اولویت‌ها، شناخت استعدادها و مغفول مانده‌ها، تماشای جسارت‌ها و آموخته‌ها و آینده‌ی تمام نمایی از آنچه هست و درسی برای متولیان که چگونه باید باشد.

جشنواره‌ی فجر فقط به اجرای آثار نمایشی ختم نمی‌شود، نمایش نامه‌نویسان، هنرمندان عکاس تئاتر، طراحان اقلام تبلیغاتی، پژوهشگران، نویسندگان، طراحان صحنه و لباس و ... همه در این ضیافت بزرگ هنری حضور دارند و به همین دلیل باید جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر را عیدانه‌ی تئاتر ایران نامید. بر خویش فرض می‌دانم از همه‌ی عاشقانی که برای بزرگی تئاتر و این دوره‌ی جشنواره کنارم بودند تشکر کنم؛ هر چند همه‌ی ما مدیون تئاتریم و به نفس تماشاگران‌شان جان گرفتیم، پس هر قدم در تکریم تئاتر وظیفه‌ای است ذاتی. امید به روزهای خوب تئاتر، امید به حال خوب هنرمندان تئاتر، امید به جهانی شدن تئاتر ایران، امید به شکوه جهانی جشنواره‌ی تئاتر فجر و امید به رونق اقتصاد و زندگی تئاتر و اهالی تئاتر. ان شاء الله.

■ خیرالله تقیانی پور

دبیر چهل و سومین جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر

بخش پژوهش در سال‌های اخیر همواره یکی از بخش‌های ثابت جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر بوده است که فرصتی برای توجه دادن به امر مهم پژوهش در تئاتر است. وجود این بخش، علاوه بر تاثیرات متفاوت‌اش در جریان تئاتر رسمی کشور، یک تاثیر نمادین نیز دارد و آن اینکه پژوهش و پژوهشگر جزء و عضو مهمی از تئاتر است که باید همواره مورد توجه قرار گیرد و البته در کنار این توجه نمادین باید تلاش کرد تا نتایج برگزاری چنین بخشی، دستاوردهای کاربردی برای تئاتر ایران داشته باشد. در این مسیر انتخاب موضوع و نحوه‌ی پرداختن به آن بسیار با اهمیت است. بحث و نشر مباحث مورد نیاز و کاربردی می‌تواند به ارتقای علمی تئاتر ایران کمک کند. از سوی دیگر این مباحث نباید فقط در حد چند روز و به بهانه‌ی برگزاری جشنواره مورد توجه قرار گیرد. بلکه باید بهانه‌ای باشد که در طول سال از طرف رسانه‌ها و اهل نظر و قلم از جنبه‌های مختلف مورد بحث و پرسش قرار گیرد تا بتواند تاثیرات لازم را داشته باشد.

در بخش پژوهش جشنواره‌ی چهل و سوم تئاتر فجر بعد از طرح پیشنهادهای مختلف، با توجه به اهمیت و ضرورت پرداختن به موضوع نمایش‌نامه‌نویسی، در نهایت مقرر شد سمینار پژوهشی جشنواره، به موضوع «جایگاه و جریان نمایش‌نامه‌نویسی در ایران بعد از انقلاب اسلامی» اختصاص یابد و این موضوع از جنبه‌های مختلف مورد توجه و بررسی قرار گیرد. بیش از چهار دهه از تاریخ صد و اندی ساله‌ی نمایش‌نامه‌نویسی در ایران به بعد از انقلاب باز می‌گردد که به نوبه‌ی خود از جنبه‌های محتوایی، کمی و کیفی دوره‌ای مهم و قابل بحث است. بر همین اساس و بعد از انتشار فراخوان در طی مدت مقرر ۶۲ چکیده مقاله از نقاط مختلف کشور به دبیرخانه‌ی جشنواره واصل شد که بعد از بررسی‌های

اولیه توسط شورای علمی بخش پژوهش، ۳۰ چکیده انتخاب و برای نگارش مقاله‌های نهایی معرفی شدند و در نهایت ۱۸ مقاله به مرحله‌ی داوری نهایی راه پیدا کردند و از این میان ۵ مقاله‌ی منتخب، فرصت ارائه در سمینار را به دست آوردند که در طی ۲ روز در قالب سمینار علمی- پژوهشی جشنواره‌ی چهل و سوم ارائه خواهند شد. در کنار ارائه مقالات نیز دو نشست تخصصی با موضوعاتی کمتر طرح شده و روزآمد، برنامه‌ریزی شد که توسط صاحب‌نظران و اساتیدی ارجمند مورد بحث و نظر قرار خواهند گرفت.

از دیگر کارهای بخش پژوهش در دوره‌ی اخیر برنامه‌ریزی برای برگزاری چند کارگاه آموزشی در ایام برپایی جشنواره بود. از همین رو تلاش شد تا با دعوت از اساتید صاحب‌نام چند کارگاه تخصصی برگزار شود. این کارگاه‌ها فرصتی است برای تکمیل دانش و کسب تجربه‌های جدید دانشجویان تئاتر و هنرمندان استان‌ها که در روزهای جشنواره مهمان ما هستند و خوشبختانه مورد توجه و استقبال ایشان نیز قرار گرفت.

در بخش انتشار کتاب نیز نمایش‌نامه‌های منتخب بخش مسابقه‌ی نمایش‌نامه‌نویسی جشنواره در دو مجلد و کتاب نظری «اقتباس در تئاتر معاصر» با ترجمه‌ی مجید کیانیان توسط انتشارات نمایش در حال آماده‌سازی است که به زودی منتشر خواهند شد.

در پایان امیدوارم مجموعه اقدامات انجام شده در بخش پژوهش جشنواره‌ی چهل و سوم مورد توجه و استفاده‌ی علاقه‌مندان قرار گرفته باشد. جا دارد در اینجا از همه‌ی پژوهشگران، اهل قلم و اساتیدی که با ارسال اثر و یا با حضورشان ما را در این مسیر همراهی کردند تشکر کنم. و نیز سپاسگزارم از همکارانم در دفتر پژوهش، آموزش و انتشارات اداره کل هنرهای نمایشی که در این مدت در کنار من بودند.

همچنین از حمایت‌های جناب آقای اتابک نادری؛ سرپرست محترم اداره کل هنرهای نمایشی، و جناب آقای خیرالله تقیانی‌پور؛ دبیر محترم جشنواره، و همکاران محترم دبیرخانه‌ی جشنواره‌ی چهل و سوم تئاتر فجر کمال تشکر را دارم.

■ سید جواد روشن

مدیر بخش پژوهش و دبیر علمی سمینار

فخر
و جلال
و کبریا
و عزت
و جلال
و کبریا
و عزت

43rd
FADJR
THEATER FESTIVAL

۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳ ۲۵ JAN 1 FEB ۲۰۲۵ تهران، ایران

شورای علمے
بخش پژوهش

یدالله آقاعباسی نویسنده، مترجم، پژوهشگر و مدرس دانشگاه

متولد ۱۳۳۱، کرمان
دکترای تئاتر
استادیار دانشگاه شهید باهنر کرمان

نگارش مقالات متعدد از جمله: «آخرین پرده امپراتور؛ پژوهش ادبیات معاصر جهان»، «زمینه‌های پیدایش هنر پرفورمانس»، «حسن ناصر و همشهریان‌ش در تئاتر گیلان»، «سده نمایش آیینی، «کارآفرینی برای فارغ‌التحصیلان نمایش»، «نمایش ایرانی و نسبت آن با نمایش جهان» و...
نگارش و تالیف کتاب‌های: «فنون نمایش‌های ایرانی»، «جستارهایی در نمایش خلاق و درمان»، «جستارهایی در هنر نمایش» و...
ترجمه‌ی کتاب‌ها و نمایش‌نامه‌های متعدد از جمله: «بازنگری در بازیگری» نوشته‌ی فیلیپ ب زاریلی، «کارگردان‌ها از تئاتر می‌گویند» نوشته‌ی ماریا ام دلگادو، «فرهنگ انسان‌شناسی تئاتر» نوشته‌ی یوجینیو باربا، «کیمیایان صحنه» نوشته‌ی میرلا شینو، «سرزمین خاکسترها و الماس‌ها» نوشته‌ی یوجینیو باربا، «مرغابی وحشی» نوشته‌ی هنریک ایبسن، «سیر طولانی روز در شب» نوشته‌ی یوجین اونیل، «تماشا در عصر صفویه» نوشته‌ی ژان کالمار و...»

سعید اسدی
نمایش نامه نویس، فیلمنامه نویس، پژوهشگر و مدرس دانشگاه

متولد ۱۳۵۲، کرمانشاه
دکترای تخصصی تئاتر از دانشکده‌گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

نگارش مقالات متعدد از جمله: «نقش نهاد بروکراتیک آموزش مدرسه‌ای عصر رضاشاه در مشروعیت‌یابی ساختار میدان تئاتر ایران»، «نشانه‌شناسی نام شخصیت‌های نمایشی در نمایش نامه مرگ فروشنده»، «درآمدی بر روایت‌شناسی نمایش با نگاهی به نظریه‌های متاخر روایت‌شناسی»، «تکوین زیرمیدان موج نوی تئاتر ایران» و...
ترجمه‌ی کتاب «سویه‌های نوین آموزش هنرهای نمایشی» نوشته‌ی آن فیلوتسوس و گیل اس. مدفورد، «حضور با واسطه و رویکردهای جایگزین» نوشته‌ی سولاف خلیفه و سارا پینی
نگارش نمایش‌نامه‌های: «سرود دوباره کلات»، «تیره مثل سوء تفاهم»، «تجیر بلور»، «بزرگراه» و...

فارس باقری نمایش نامه نویس، کارگردان و نویسنده

دکترای تخصصی مطالعات تئاتر از دانشگاه تهران
استاد پار دانشکده‌ی هنر و معماری دانشگاه تربیت مدرس

نگارش مقالات متعدد از جمله: «تبیین اجتماعی واژگونی جنسیت در سینمای مسعود کیمیایی»، «نقش ایدئولوژی در خلق باورهای متضاد از غرب در نمایش نامه جعفرخان از فرنگ برگشته بر اساس آرای آلتوسر»، «زیبایی شناسی در تئاتر»، «نگاهی کوتاه به استعاره‌ی تن پوشی و بدل پوشی در نمایش نامه‌ی ندبه»، «مدخلی بر شناخت زبان در نمایش نامه»، «نظام زبان و زبان شناسی» و...
نگارش کتاب «کارکرد و کاربرد زبان در فرایند نمایش نامه نویسی»، ترجمه‌ی کتاب «نمایش نامه نویس بودن، نمایش نامه نویس شدن» نوشته‌ی لوییز کاترونو...
نگارش نمایش نامه‌های: «دهانی پر از پرنده»، «شب بخیر ریتا»، «دیدار»، «پروانه بر ناقوس»، «غبار در ملکوت»، «با شب» و...

چکیده‌ی مقالات
به ترتیب ارائه

سمینار علمی - پژوهشی چهل و سومین جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر جایگاه و جریان نمایش‌نامه‌نویسی در ایران بعد از انقلاب اسلامی

۶ و ۷ بهمن ماه . ساعت ۱۸-۱۴ . سالن مشاهیر مجموعه‌ی تئاترشهر

عنوان	نوع	سخنران	زمان
مطالعه رویکردهای گونه‌گون در آثار زنان نمایش‌نامه‌نویس در ادبیات نمایشی بوشهر از سال ۱۳۵۷ تا ۱۴۰۳	ارائه مقاله	جهانشیر یاراحمدی	شنبه ۶ بهمن ماه
بررسی زبان زنانه در نمایش‌نامه‌های نمایش‌نامه‌نویسان زن پس از انقلاب اسلامی با تکیه بر نظریات رابین لیکاف و سارا میلز	ارائه مقاله	الهام ذوالفقاریان	شنبه ۶ بهمن ماه
معناشناسی مفهوم انقلاب در ادبیات نمایشی دهه‌ی ۱۳۶۰ ایران؛ یک بررسی تاریخ مفهومی	ارائه مقاله	عرفان ناظر	شنبه ۶ بهمن ماه
تأثیر شرایط سیاسی و اجتماعی بر ویژگی‌های شکلی و محتوایی ادبیات نمایشی ایران در دهه‌ی شصت	ارائه مقاله	محمدحسین ناصرخت	یکشنبه ۷ بهمن ماه
بررسی بازنمود فرهنگی زنان در نمایش‌نامه‌های اکبررادی بر اساس نظریه‌ی الین شوالتر	ارائه مقاله	سپیده ضیایی‌نژاد و بهروز محمودی بختیاری	یکشنبه ۷ بهمن ماه

جهانشیر یار احمدی

بازیگر و پژوهشگر تئاتر

متولد ۱۳۵۲، بوشهر

کارشناس ارشد ادبیات نمایشی از دانشگاه آزاد اسلامی (واحد بوشهر)

- پژوهش و نگارش مقالات متعدد پژوهشی
- پژوهش و نگارش چندین اثر پژوهشی در قالب کتاب از جمله: «نمایش در بوشهر از آغاز تا امروز»، «تعزیه و تعزیه‌خوانی در بوشهر»، «ادبیات نمایشی در بوشهر»، «روایت صحنه»، «نمایش در خارک»، «زندگی و روزگار هنری من»، «یک هشت دری و چند نیمدری»، «درآمدی بر تئاتر مقاومت (مجموعه مقالات)» و...
- برگزیده‌ی دو دوره جایزه‌ی کتاب سال استان بوشهر

مطالعه‌ی رویکردهای گونه‌گون در آثار زنان نمایش‌نامه‌نویس در ادبیات نمایشی بوشهر از سال ۱۳۵۷ تا ۱۴۰۳

چکیده:

نمایش‌نامه‌نویسی زنان در تئاتر بوشهر محصول تئاتر پس از انقلاب ۵۷ است. با این حال سیر تاریخی حضور زنان در عرصه‌ی فرهنگ در استان بوشهر نشان می‌دهد که آن‌ها چه نقش پررنگ و حیاتی در اجتماع و به‌ویژه فرهنگ آیینی ایفا کرده‌اند. نقشی که به دلیل اهمیت ویژه‌ی آن نمی‌توان به سادگی از آن گذشت. تئاتر که عصاره‌ی فرهنگ یک جغرافیاست از دیرباز در بوشهر تجربه شده است. زنان در تئاتر پیش از انقلاب بوشهر نقش چندانی نداشته‌اند مگر بازی در آثار نمایشی و البته با تعداد محدودی بازیگر. اگرچه همین فعالیت به دلایل متعدد برای تئاتر بوشهر مهم و با اهمیت است. پس از انقلاب ۵۷، تئاتر مسیر دیگری را تجربه کرد. یکی از اقدامات مهم و چشمگیر تئاتر پس از انقلاب، حضور زنان نمایش‌نامه‌نویسی است که از دهه‌ی ۶۰ شمسی وارد این عرصه شدند و روز به روز به تعداد آن‌ها اضافه گشت. در این مقاله‌ی پژوهشی، پژوهشگر تلاش کرده است ضمن مطالعه‌ی چگونگی حضور زنان و تاثیر آن‌ها در فرهنگ و هنر استان بوشهر و نقش آن‌ها در تئاتر، بر فعالیت زنان نمایش‌نامه‌نویس مکث کرده و ضمن بررسی آثار آن‌ها، رویکردهای آن‌ها در آثارشان را با روش کتابخانه‌ای بررسی کرده است.

واژگان کلیدی: زنان، ادبیات نمایشی، بوشهر، تئاتر، فرهنگ

الهام ذوالفقاریان

کارگردان، بازیگر، پژوهشگر و مدرس

متولد ۱۳۶۱، دامغان

کارشناس ارشد ادبیات نمایشی از دانشگاه سوره

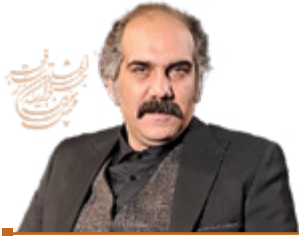
- نگارش چندین عنوان مقاله از جمله: «تاثیر سایکو درام بر کودکان پرخاشگر»، «بوطیقای شبیه‌نامه»، «مقایسه‌ی تطبیقی نمایش‌های درمانی ایران و سایکودرام»، «بررسی روایت در تعزیه»، «شگردهای ایجاد تعلیق در قصص آشنا با نگاه ویژه بر تعزیه»، «بررسی مقایسه‌ی تطبیقی آیین‌های درمانی مناطق مختلف ایران (زار، پری‌خوانی، گوات)» و...

بررسی زبان زنانه در نمایش‌نامه‌های نمایش‌نامه‌نویسان زن پس از انقلاب اسلامی با تکیه بر نظریات رابین لیکاف و سارا میلز

چکیده:

پس از انقلاب اسلامی شمار نمایش‌نامه‌نویسان زن رو به افزایش می‌باشد. اصطلاح نوشتار زنانه بیان می‌دارد که نوشته‌های زنان دارای گفتمانی ویژه‌ی خود نسبت به مردان است. زبان پدیده‌ای اجتماعی است که شبکه‌ای متعدد و پیچیده از روابط فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و غیره موجود در جامعه را درون خویش بازتاب می‌دهد. زبان‌شناسان بر تفاوت سبک نوشتار زنان و مردان تأکید کرده و برای هر یک مؤلفه‌هایی ارائه داده‌اند. نظریات رابین لیکاف و سارا میلز در این حوزه به دلیل ارائه الگوهای کاربردی متمایز است. لیکاف با تأکید بر تفاوت‌های زبانی زنان و مردان، ویژگی‌هایی را برای زبان زنانه برمی‌شمارد و به وجود برخی تمایزها و تفاوت‌ها بین زبان مردانه و زنانه است. میلز برای تحلیل زبانی آثار زنان، سه سطح واژگان، جملات و گفتمان را مورد توجه قرار می‌دهد. پژوهش حاضر بر مبنای سبک‌شناسی عملی، با روش توصیفی-تحلیلی، بر اساس تلفیق نظریات لیکاف و میلز، در چهار سطح: ۱. واژگانی ۲. نحوی ۳. بلاغی ۴. گفتمان، با هدف یافتن مشخصه‌های زنانه‌نویسی، در نمایش‌نامه‌های نمایش‌نامه‌نویسان زن پس از انقلاب اسلامی انجام شده است. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که در اغلب آثار علاوه بر بهره‌گیری از نشانه‌های زبانی زنانه در واژگان و نحو و بلاغت، در سطح گفتمان هم، در پی به چالش کشیدن فرهنگ مردانه، احقاق حقوق زنان، تحول در شخصیت زنان و آگاهی بخشی بوده است. همچنین تأثیر جنسیت نویسنده بر زبان متن از دیگر مؤلفه‌هایی است که الگوهای نظری را تأیید می‌نماید.

واژگان کلیدی: نمایش‌نامه‌نویسان زن، رابین لیکاف، سارا میلز، زبان زنانه، نغمه ثمینی، پری صابری، چپستا یثربی

عرفان ناظر

مدرس و پژوهشگر

متولد ۱۳۶۴، قم

دکترای مطالعات تئاتر از دانشکدگان

هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

- نگارش کتاب پژوهشی «جستاری در تراژدی‌های آیسخولوس»
- نگارش مقالات متعدد از جمله: «هملت و روشنگری کانت»، «تقابل قانون و کنش تراژیک در تراژدی‌های آیسخولوس»، «بدن ایدئولوژیک؛ تأثیر گفتمان شرق‌شناسی وارونه بر بازنمایی بدن ایدئولوژیک در ادبیات‌نمایشی ایران»، «پدیدارشناسی مفهوم حضور و غیاب در نمایش‌نامه‌ی فعل محمد رضایی‌راد»، «معنای مفهوم تجدد در ادبیات‌نمایشی میرزا فتحعلی آخوندزاده بر مبنای نظریه‌ی تاریخ مفهوم رای‌نهارت کوزلک» و...
- اثر برگزیده‌ی بخش رساله‌ی دکتری در نخستین جایزه‌ی پژوهش سال تئاتر (۱۴۰۳) برای نگارش رساله‌ی دکتری با عنوان «تاریخ مفهوم تجدد در ادبیات‌نمایشی ایران: معناشناسی تجدد و تجدد ستیزی در ادبیات‌نمایشی از ۱۲۵۰ تا ۱۳۵۶ خورشیدی»

معناشناسی مفهوم انقلاب در ادبیات‌نمایشی دهه‌ی ۱۳۶۰ ایران؛ یک بررسی تاریخی مفهومی

چکیده:

یکی از مهمترین مفاهیم تاریخ معاصر ایران که در قلمروهای سیاسی، اجتماعی، دینی و هنری کاربرد گسترده‌ای یافت و از همین رو واجد لایه‌های متعدد معنایی شد و در نتیجه شأنی بنیادین پیدا کرد، مفهوم «انقلاب» است. اگرچه وجود این مفهوم در ادبیات‌نمایشی ایران نخستین بار در نمایش‌نامه‌های دوره‌ی قاجار به‌کار رفته بود، اما در این مقاله این مفهوم بنیادین و جریان‌ساز، در نمایش‌نامه‌های انقلابی دهه‌ی ۱۳۶۰ که متأثر از رویداد انقلاب اسلامی ایران بودند، مورد تبیین قرار خواهد گرفت. بر اساس یافته‌های نگارنده بیش از هفتاد اثر از نمایش‌نامه‌های

نگارش یافته در این دهه، به دلیل نسبت ایدئولوژیک - انواع شعبات مارکسیستی و اسلام‌گرایی - با انقلاب اسلامی (۱۳۵۷)، به روشنی، از مفهوم انقلاب بهره بردند؛ اما مسئله این است که به دلیل گرایش‌های فکری گوناگون نویسندگان و همچنین کاربردها و دلالت‌های متفاوت این مفهوم در نمایش‌نامه‌ها، این مفهوم پرتکرار و تاریخی در آثار نمایش‌نامه‌نویسان دهه‌ی ۱۳۶۰، تنها به یک معنا به کار نرفت؛ بلکه دلالت‌های طبقاتی، تاریخی (باستانی یا معاصر)، دینی و فراملی پیدا کرد؛ این امر می‌تواند نشان دهد که در جریان نمایش‌نامه‌های انقلابی معانی مترادف و متعارض از مفهوم انقلاب وجود داشت و موجب می‌شد که نمایش‌نامه‌های انقلابی گاه در تعارض با یکدیگر نیز قرار بگیرند؛ پس اگر از جریانی به نام نمایش‌نامه‌های انقلابی نام می‌بریم که مفهوم بنیادینی چون انقلاب موضوع اصلی نمایش‌نامه‌ها بود، به این معنا نیست که این آثار معنایی تکین از انقلاب اسلامی را بازنمایی می‌کردند. نگارنده برای تبیین موضوع یادشده، با بهره‌گیری از نظریه‌ی تاریخ مفهوم راینهارت کوزلک می‌کوشد که مفهوم انقلاب را در قلمرو ادبیات نمایشی دهه‌ی ۱۳۶۰ و در محدوده‌ی نمایش‌نامه‌های انقلابی این دوره، مورد مطالعه‌ی انتقادی قرار دهد. نزد این نظریه‌پرداز برای فهم معنای تاریخی مفاهیم بنیادین، لازم است که علاوه بر اتکا بر دانش معناشناسی تاریخی، از دو رویکرد در زمانی و همزمانی بهره جست تا مفهومی بنیادینی چون انقلاب هم در بستر تاریخی‌اش و هم در نسبت با دیگر تعاریفی که از آن مفهوم نزد رهبران سیاسی و روشنفکران آن دوره وجود دارد، مورد تبیین و بررسی نقادانه قرار گیرد تا در نتیجه بتوان لایه‌های معنایی مفهوم مورد نظر در جریان نمایش‌نامه‌های انقلابی را به صورت تاریخی مستدل کرد. از نتایج پژوهش پیش رو این خواهد بود که معنای انقلاب از آغاز تا پایان دهه‌ی ۱۳۶۰ با دگرگونی‌هایی که متأثر از مارکسیسم و اسلام‌گرایی به وجود آمدند، به لحاظ معنایی، به عنوان امری قدیم چیرگی می‌یابد و معانی دیگر را یا از میان برمی‌دارد و یا در خود استحاله می‌بخشد؛ از سویی دیگر حرکت معنای قدیم مفهوم انقلاب در نهایت از زمانه‌ی کنونی نمایش‌نامه‌نویسان آغاز می‌شود و قلمروهای دیگر تاریخی و اعتقادی از جمله، تاریخ معاصر، تاریخ باستان و رویداد مهم دینی را در برمی‌گیرد.

واژگان کلیدی: انقلاب، تاریخ مفهوم، معناشناسی، دهه ۱۳۶۰، در زمانی، همزمانی

محمدحسین ناصریخت

پژوهشگر، مدرس، نمایش‌نامه‌نویس، طراح صحنه و کارگردان تئاتر
متولد ۱۳۴۳، کرج

دکترای تخصصی پژوهش هنر از دانشگاه تربیت مدرس
دانشیار بازنشسته دانشگاه هنر و عضو هیئت علمی دانشگاه بین‌المللی سوره

- نگارش چندین کتب پژوهشی از جمله: «نقش‌پوشی در شبیه‌خوانی»، «ادبیات ایران و آیین شبیه‌خوانی»، «صحنه، صحنه‌پردازی و لباس در نمایش‌های سنتی»، «کنکاشی در احوال مجالس تقلید در سده‌ی سیزدهم خورشیدی»، «کندوکاوی در مضحکه‌ی ایرانی نیمه‌ی اول سده‌ی چهاردهم خورشیدی» و ....
- نگارش مقالات پژوهشی متعدد در فصلنامه‌ی تئاتر، مجله نمایش، رهپویه‌ی هنرهای نمایشی، نامه‌ی هنرهای نمایشی و موسیقی و ...

تأثیر شرایط سیاسی و اجتماعی برویژگی‌های شکلی و محتوایی ادبیات نمایشی ایران در دهه‌ی شصت

چکیده:

پژوهش پیرامون دگرگونی‌های تئاتر و ادبیات‌نمایشی پس از انقلاب اسلامی سال ۱۳۵۷، در راستای نگارش تاریخ تحلیلی نمایش معاصر از ضرورت‌های ناگزیریست که کمتر به آن توجه شده است، موضوعی که از مناظر مختلف می‌توان به آن پرداخت و گوشه‌ای از حقایق مربوط به سرنوشت این هنر در ایران معاصر را روشن ساخت، هنری که ذاتی اجتماعی دارد و از ابتدای شکل‌گیری‌اش در پیوندی تنگاتنگ با دگرگونی‌های اجتماعی قرار داشته است. لذا پژوهش حاضر، به پیروی از آن‌چه جامعه‌شناسی هنر متأثر از آرای نظریه‌پردازان مکتب فرانکفورت، به‌ویژه تئودور آدورنو، پیشنهاد می‌کند، برای شناسایی جریان‌های تأثیرگذار ادبیات نمایشی این دوران، به بررسی تأثیرات سیاسی و اجتماعی پس از انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ برویژگی‌های شکلی و محتوایی آثار شاخص نمایش‌نامه‌نویسان دهه‌ی شصت، با توجه به آرای منتقدین تئاتر و برگزیدگان جشنواره‌ها، می‌پردازد و به این نتیجه دست می‌یابد که: طبق شواهد موجود در دهه‌ی شصت، علی‌رغم آسیب‌های حاصل از تحولات اجتماعی و سیاسی، جریان‌های تئاتری دهه‌ی پنجاه با حضور نیروی انسانی و زیرساخت‌های فعال در این حوزه همچنان به حیات خویش ادامه می‌دهند؛ اما با توجه به همین تحولات و پیوستن افرادی تازه نفس به بدنه‌ی تئاتر و همچنین شرایط جنگی حاکم بر کشور، جامعه‌نیازهای جدیدی را از تئاتر طلب می‌نمود. لذا می‌توان در آثار این دوران حرکت در راستای اندیشه‌های جریان حاکم (در قسمت عمده‌ی تولیدات نمایشی) برای شکل دادن به صنعت فرهنگی در خدمت تبلیغ اهداف سیاسی- فرهنگی و تهییج مردمی در خدمت اهداف نظام مستقر مشاهده کرد. اما از سویی دیگر بروز گرایشاتی در تقابل با جریان حاکم (در قامت اقتباس از ادبیات اساطیری و عرفانی، درام اجتماعی، پرداختن به تاریخ سیاسی و اجتماعی سایرملل و اجرای متون خارجی با تحلیل‌های عمدتاً سیاسی و اجتماعی معاصر) نیز ظهور می‌کند و این گرایش است که به‌ویژه از نیمه‌ی دوم دهه‌ی شصت و شروع مجدد فعالیت‌های تئاتری در دانشگاه‌ها قابل مشاهده است.

واژگان کلیدی: جامعه‌شناسی هنر، مکتب فرانکفورت، آدورنو، انقلاب اسلامی، ادبیات‌نمایشی ایران، دهه‌ی شصت

سپیده ضیایی نژاد

متولد ۱۳۶۸، تهران

دانشجوی دکتری پژوهش هنر در دانشگاه تربیت مدرس

- نگارش چندین مقاله‌ی علمی پژوهشی در حوزه‌های روایت‌شناسی، نمایش ایرانی، جهانی‌شدنی و نوشتار زنانه، کسب رتبه‌ی دوم پژوهش از چهل و دومین جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر

بهروز محمودی بختیاری

مترجم، پژوهشگر و مدرس دانشگاه

متولد ۱۳۵۴، تهران

دانشیار دانشکده‌گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران
دکتری زبانشناسی همگانی از دانشگاه علامه طباطبایی

- نگارش مقالات متعدد از جمله: «تحلیل زمان در نظام‌های روایی نمایش‌نامه‌ی افرا نوشته‌ی بهرام بیضایی: مطالعه‌ای در چهارچوب نشانه-معناشناسی گفتمانی»، «آپوریای عقل-جنون: عدم قطعیت در درام در بستر آسایشگاه روانی»، «ساختار زمانی روایت در آثار نمایشی بهرام بیضایی و اکبر رادی: مطالعه‌ی موردی نمایش‌نامه‌های افرا یا روز می‌گذرد و خانم‌چه و مهتابی»، «بررسی تطبیقی نمایش‌واره‌ی میر نوروزی ایرانی با جشن‌واره‌ی ساتورنالیاز منظر کارناوال‌بته‌ی باختین» و...
- تألیف چند عنوان کتاب از جمله: «فرهنگ توضیحی جهان نشانه و معنا»، «فراسوی فارسی»، «گفتمان قجری»، «تأثیرات فرهنگی تئاتر بیگانه در ایران» و....
- ترجمه‌ی نمایش‌نامه‌ی «شایعات» نوشته‌ی نیل سایمون و...

بررسی بازنمود فرهنگی زنان در نمایش‌نامه‌های اکبررادی بر اساس نظریه‌ی الین شوالتر

چکیده:

مسئله‌ی بازنمود فرهنگی زنان در هنر و ادبیات، همواره یکی از دغدغه‌های اصلی پژوهشگران حوزه‌های ادبیات، جامعه‌شناسی و مطالعات زنان بوده است. این پژوهش نیز به بررسی بازنمایی فرهنگی زنان در نمایش‌نامه‌های اکبررادی بر اساس نظریه‌ی الین شوالتر می‌پردازد. پژوهش حاضر با تحلیل نمایش‌نامه‌های اکبررادی برآن است تا تحولات تصویر زنان و پویایی جنسیت در بعد فرهنگی ادبیات نمایشی ایران را ارزیابی نماید. این مطالعه نشان می‌دهد که نمایش‌نامه‌های رادی مضامینی را دربرمی‌گیرند که منعکس‌کننده‌ی شرایط زنان و نقش‌های سنتی آنان در جامعه است. این پژوهش بر اساس آرای شوالتر سه مرحله‌ی مجزا از بازنمایی زن در نمایش‌نامه‌های رادی را شناسایی می‌کند. مرحله‌ی اول که مشخصه‌ی آن خانواده‌داری و تسلیم بودن است. مرحله‌ی دوم که با افزایش عاملیت همراه است و مرحله‌ی سوم، آگاهی و خودآگاهی روبه‌رشد زنان را شامل می‌شود. در نهایت این پژوهش با بررسی بازنمود فرهنگی زنان در نمایش‌نامه‌های رادی به‌عنوان یک بازتاب از جامعه، شرایط فرهنگی و اجتماعی زنان را انعکاس می‌دهد. امید است با تحلیل صورت گرفته، این مقاله بتواند در درک بهتر از جایگاه و نقش زنان در جامعه، مفید واقع گردد. این پژوهش توصیفی-تحلیلی است و در آن از منابع اسنادی-کتابخانه‌ای و پایگاه‌های معتبر اینترنتی استفاده شده است.

واژگان کلیدی: بازنمود فرهنگی زنان، ادبیات نمایشی ایران، الین شوالتر، نقد فمینیستی، زن در مقام خواننده، اکبررادی

نشست‌های
تخصصی

جایگاه و ویژگی‌های نسل جدید نمایش‌نامه‌نویسان در ایران (از نیمه‌ی دوم دهه‌ی ۵۰)

رحمت امینی	سخنرانان
شهرام احمدزاده	
شکوفه آروین	
شنبه، ۶ بهمن ماه . ساعت ۱۸-۱۶ . سالن مشاهیر مجموعه تئاترشهر	زمان

فناوری‌های نوین و آینده پژوهشی نمایش‌نامه‌نویسی در ایران

رامتین شهبازی	سخنرانان
سعیدرضا خوش‌شانس	
آرام محضری	
یکشنبه، ۷ بهمن ماه . ساعت ۱۷،۳۰ تا ۱۵،۳۰ . سالن مشاهیر مجموعه تئاترشهر	زمان

سخنرانان نشست:
جایگاه و ویژگی‌های نسل جدید نمایش‌نامه‌نویسان در ایران
(از نیمه‌ی دوم دهه‌ی ۵۰)

مجری و کارشناس جلسه:
پیمان شیخی

رحمت‌امینی

نمایش‌نامه‌نویس، کارگردان، پژوهشگر و مدرس دانشگاه
متولد ۱۳۵۰، ورامین
دکترای پژوهش هنر از دانشگاه تهران
دانشیار دانشکده‌گان هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

- نگارش مقالات مختلف از جمله: «نمایش آموزشی: شیوه‌ای کاربردی و موثر در تعلیم و تربیت»، «چالش‌های مدیریت صنفی در تئاتر ایران»، «بازخوانی مفهوم انسان-حیوان با تأکید بر نظریه‌ی ژیل دلوز از منظر پساساختارگرایی»، «نقش نمایش خلاق در تعلیم و تربیت با بهره‌مندی از آرای جان دیویی»، «تبیین وجوه زیباشناسانه و تربیتی تئاتر شورایی با تکیه بر اندیشه‌های جان دیویی» و ...
- نگارش کتاب‌های: «سیاه‌بازی؛ مقدمه‌ای بر پیدایش و سیر دگرگونی»، «بهر روز غریب‌پور»، «چشم‌انداز تئاتر کاربردی در ایران»، «تئاتر پداگوژیک» و ...
- ترجمه‌ی کتاب‌های: «اولین مونولوگ‌های من» نوشته‌ی کریستن دابروسکی، «تاریخ فستیوال تئاتر آوینیون» نوشته‌ی آنتوان دو بک و امانوئل لایر

شهرام احمدزاده

متولد ۱۳۵۹، تهران

نمایش‌نامه‌نویس

مدرس و پژوهشگر تئاتر

کارشناسی ارشد ادبیات نمایشی از

دانشگاه آزاد اسلامی (تهران مرکز)

• نگارش مقالات مختلف از جمله:

«زبان در نمایش‌نامه مجلس قربانی سنمار»، «همه ما به دست زمان کشته می‌شویم: بررسی نمایش‌نامه‌ی موش نوشته‌ی بهمن فرسی»، «ساعدی ابزوردنویس؛ بررسی موضوع مرگ در آثار ساعدی» و...

• نگارش کتاب‌ها: «گلدونه‌ها»، «میدان خانواده در نمایش‌نامه»، «میدان نمایش دینی»، «گفتمان هفتم» و ...

• نگارش نمایش‌نامه‌های متعدد از جمله: «بازگشت افتخار آمیز مردان جنگی»، «مبارزه زن ماهیگیر اندلسی»، «یک قهوه تلخ برای آقای شکسپیر»، «خون به پا می‌شود»، «پیش از کشتن» و ...

شکوفه آروین

متولد ۱۳۶۳، تهران

نمایش‌نامه‌نویس، مدرس تئاتر و سینما

و مدیر پلتفرم فامون

دکترای پژوهش هنر از دانشگاه الزهرا

پژوهشگر مهمان در دانشگاه استکهلم

• نگارش مقالات متعدد داخلی و خارجی از جمله: «بررسی جامعه‌شناختی نقش سازمان‌های سیاسی اجتماعی در شکل‌گیری تئاتر ستم‌دیدگان»، «بررسی تطبیقی رمان نو و نمایش‌نامه‌های تئاتر نو با تکیه بر دو اثر از یاسمینا رضا»، «سینمای معناگرا از منظر آرای شهید آوینی» و ...

• نگارش و انتشار نمایش‌نامه‌های «زمان که بگذرد»، «دبستان دوشیزگان»، «رفت و آمد» و «درماندن در وضعیت آخر» و...

سخنرانان نشست:
فناوری‌های نوین و آینده پژوهشی نمایش‌نامه‌نویسی در ایران

مجری و کارشناس جلسه:
پیمان شیخی

رامتین شهبازی

متولد ۱۳۵۷، تهران

مدرس، پژوهشگر و منتقد تئاتر و سینما
دکترای تخصصی فلسفه‌ی هنر از دانشگاه آزاد اسلامی
استادیار دانشکده‌ی هنر دانشگاه بین‌المللی سوره

- نگارش چندین مقاله‌ی علمی و پژوهشی از جمله: «تخیل در بازی‌های زبانی ویتگنشتاین به‌مثابه روش برای آینده‌پژوهی در هنر»، «مطالعه‌ی نظریه‌های شناختی در درک مخاطب از تخیل بر اساس آرای دیوید بوردول و گریگوری کوری»، «مطالعه‌ی دگرذیسی بیان تخیل در پرده‌خوانی بر اساس آراء ژیلبر دوران» و...
- تالیف چند عنوان کتاب از جمله: «نشانه‌شناسی فرهنگی تاریخ ادبیات و تئاتر ایران»، «جستاری در جامعه‌شناسی فیلم»، «فیلم جستار»، «ژانر در فیلم کوتاه» و «روایت در فیلم کوتاه»
- ترجمه‌ی کتاب «چرخش کینماتیک» اثر آندره گادرو و فیلیپ ماریون و نمایش‌نامه‌ی «ارنانی» اثر ویکتور هوگو

سعیدرضا خوش‌شانس

متولد ۱۳۶۵، شیراز

نویسنده، دراماتورژ و مدرس دانشگاه

دکترای فلسفه‌ی هنر

از دانشگاه علوم و تحقیقات تهران

• نگارش مقالات مختلف از جمله: «امکان تأویل‌های

چندگانه با تکیه بر رمزگان‌های پنج‌گانه‌ی رولان بارت:

با تحلیل موردی نمایش‌نامه‌ی فعل نوشته‌ی محمد رضایی‌راد»، «جستاری درباره‌ی ضرورت سنجش»، «تأمل و بازنگری درباره‌ی اصطلاح نمایش‌نامه با تأکید بر گفتمان‌های نو»، «جستاری درباره‌ی امکان‌سازی نظریه‌ی ارزش در هنر»، «تأملی هستی‌شناختی درباره‌ی شبی به نام ادبیات»، «تأملی کوتاه درباره‌ی رازهایی که هنوز در میان است» و...

• تالیف کتاب‌های: «دراماتورژی سپید: درآمدی بر دراماتورژی‌ی واسازانه‌یاد دراماتورژی در پرتو ساختار شکنی» و «تئاترنویسی سپید: درآمدی بر تئاترنویسی پست‌مدرنیستی» و ترجمه‌ی نمایش‌نامه‌های «نیچه، ای پسر بد و حالا که کمونیسم مرده؛ زندگی من پوچ شده» اثر ریچارد فورمن

آرام محضری

متولد ۱۳۵۵، تهران

نویسنده، نمایش‌نامه‌نویس و رئیس کانون

نمایش‌نامه‌نویسان و مترجمان خانه‌ی تئاتر

دکتری ارتباطات از دانشگاه علامه طباطبائی

• نگارش و انتشار چندین عنوان کتاب و نمایش‌نامه از جمله: «نوری که هست»،

«مردی روی کاناپه»، «سگ نگهبان و درختی در باغ»، «مُراوده‌ی جنازه‌ها»، «کایوتی

که دلش می‌خواهد پاندای عاشق را متقاعد کند تا...»، «دیگران و ماجرای عاشقانه

آیدا»، «چه کسی شلیک کرد؟»، «جایی میان دو سرزمین»، «بومرنگ دیپلماسی»،

«من قربانی زیبایی‌ام شدم»، «آنچه به آتش کشیده خواهد شد» و...

کارگاه‌های
آموزشی

جدول کارگاه‌های آموزشی چهل و سومین جشنواره تئاتر فجر

عنوان کارگاه	مدرس	تاریخ برگزاری	ساعت برگزاری
بیان بدنی بازیگر	حامد نصرآبادیان	۳ و ۴ بهمن	۱۱-۱۴
بازی کمتر، بازی بهتر	مسعود دلخواه	۵ بهمن	۱۱-۱۴
مواجهه کارگردان با متن	فرهاد مهندس‌پور	۶ و ۷ بهمن	۱۱-۱۴
اجرا در فضاهاى نامتعارف (غیر رسمی)	فریندخت زاهدی	۸ بهمن	۱۱-۱۴
چگونه ایده‌هایمان را بنویسیم؟	محمد چرمشیر	۱۰ بهمن	۱۱-۱۳
شیوه‌های معاصر اجرا	سریجیت رامانان (از کشور هند)	۱۱، ۱۲ و ۱۳ بهمن *	۱۱-۱۴

نکات مربوط به برگزاری کارگاه‌های آموزشی:

- * این کارگاه ۳ ساعته است که در سه روز تکرار می‌شود.
- کارگاه‌ها به صورت مستر کلاس خواهد بود و داشتن آشنایی اولیه با موضوع الزامی می‌باشد.
- ظرفیت هر کارگاه: حداکثر ۲۰ نفر است و اولویت ثبت نام با هنرمندان استانی حاضر در جشنواره و دانشجویان تئاتر می‌باشد.
- مکان برگزاری: کارگاه نمایش مجموعه تئاتر شهر
- ثبت نام از طریق سایت جشنواره تئاتر فجر به آدرس [www. fitf.theater.ir](http://www.fitf.theater.ir) خواهد بود.

حامد نصرآبادیان

متولد ۱۳۵۲، خراسان

طراح حرکت و مدرس تئاتر در دانشگاه‌های مختلف
ایران، ترکیه، مالزی، ارمنستان
فارغ‌التحصیل دانشکده هنر و معماری، کانادا کالج
و دانشگاه اوراسیا

- حضور در آثار نمایشی و سینمایی متعدد
- برگزاری ۵۰ کارگاه بازیگری فیزیکی داخلی و خارجی
- مولف کتاب «ویرایش بدن بازیگر» و پرفورمر کتاب «پانتومیم» نوشته‌ی ناصر آقایی

بیان بدنی بازیگر

تئاتر یک هنر دیداری است و برای آنکه ضرورت بیان بدنی بازیگر بیشتر لمس شود کافی است یک بار به این جمله دقت کنیم: غلیظ‌ترین و واقعی‌ترین لحظات زندگی فردی یا جمعی ما فاقد دیالوگ است. به عمل برآید به سخنرانی نیست. در این کارگاه عملی، شناخت آناتومی بازیگر، شناخت آناتومی نقش و شناخت آناتومی ریتم و تمپ نقش مورد توجه قرار خواهد گرفت.

مسعود دلخواه

متولد ۱۳۳۶

نویسنده، بازیگر، کارگردان و مدرس دانشگاه
دکترای تخصصی تئاتر و فیلم از دانشگاه
کانزاس آمریکا
استادیار دانشکده هنر دانشگاه تربیت مدرس

- کارگردانی نمایش‌های متعدد از جمله: «دژاوو»، «ارخش»، «ویتسک»، «هیچ چیز جدی نیست»، «شام آخر»، «زندگی انسان»، «مفیستو»، «بیگانه»، «شاه لیر»، «خدا در آلتونا حرف می‌زند»، «در جست‌وجوی بازیگر هملت» و ...
- نگارش مقالات متعدد از جمله: «تأثیر تئاتر پداگوژی بر رشد خلاقیت دانش‌آموزان مقطع دبستان و متوسطه‌ی اول شهر تهران با تکیه بر تربیت زیبایی‌شناسی»، «مونتاژی سلطه‌طلبانه در تئاتر مشارکتی: یوجنیو باربا»، «تفاوت‌های هدایت بازیگر در تئاتر و سینما با تاکید بر روش‌های هدایت بیان و بدن بازیگر»، «دست نامرئی: ارتباط میان صدای بازیگر و دینامیک درونی» و ... نویسنده‌ی کتاب «در جست‌وجوی انسان ناب»

بازی بهتر بازی کمتر

این کارگاه یک مستر کلاس پیشرفته بازیگری است که به شکل تئوری و عملی به موضوعاتی نظیر تکنیک‌های خلق منبع انرژی در بازیگری، تعریف تمپوی درونی و تمپوی بیرونی و نسبت میان آن‌ها، حذف مبالغه و اضافه‌کاری در بازیگری (بازی کمتر، بازی بهتر) و ... پرداخت خواهد شد.

فرهاد مهندس پور

متولد ۱۳۳۸، تهران

دراماتورژ، کارگردان و مدرس دانشگاه

دکترای پژوهش هنر از دانشگاه تربیت مدرس

دانشیار دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس

- کارگردانی نمایش‌های صحنه‌ای مختلف و چندین تله تئاتر از جمله: «نی لبک و بهممن»، «استنطاق»، «یغمای باشکوه خورشید»، «دیر راهبان»، «مکبث»، «روز رستاخیز»، «گاليله» و ...
- نگارش مقالات متعدد از جمله: «شکل‌شناسی در هنر نمایش»، «کارگردان و کارگردانی به زبان ساده»، «نشانه‌های فضا در نمایش‌نامه مکبث»، «تعزیه به مثابه معرفت دینی»، «انعکاس بحران هویت در نمایش‌نامه‌های باغ آلبالو (چخوف) و لبخند باشکوه آقای گیل (اکبر رادی)»، «بازتاب ادیان در شبیه‌خوانی» و ....
- تالیف چند کتاب از جمله: «روایت‌گری و زنانگی در هزار و یک شب»، «کارگردانی تئاتر (در دست چاپ)» و ...

مواجهه کارگردان با متن

خوانش متن چالشی دو سویه است؛ میان متن و خواننده. خوانش متن، رویدادی فضایی است زیرا فهم از متن، فهم مبتنی بر فضا است. چه چیزهاییف چگونه این فضا را می‌سازند؟ این مسئله‌ای است که در این کارگاه به آن پرداخته می‌شود.

فریندخت زاهدی

متولد ۱۳۳۳

پژوهشگر، مترجم و مدرس تئاتر
دکترای تئاتر تطبیقی از دانشگاه اسلو نروژ
دانشیار بازنشسته دانشکدگان پردیس
هنرهای زیبای دانشگاه تهران

- نگارش مقالات مختلف از جمله: «خوانش روانکاوانه‌ی نمایش‌نامه‌ی این یک پیپ نیست نوشته‌ی سیدمحمد مساوات با تکیه بر آرای ژک لکان»، «رابطه‌ی خود و دیگری در آغاز عصر نوگرایی ایران در نمایش‌نامه‌ی جعفرخان از فرنگ برگشته نوشته‌ی حسن مقدم»، «ضحاک و لوکی: مقایسه‌ی دو اسطوره‌ی ایرانی و اسکاندیناوی بر مبنای نمایش‌نامه‌های ضحاک و ایولف کوچک در چهارچوب نظریه‌ی کنشگرایی‌انه‌ی ژرژ دومزیل»، «اثر نمایشی از دریچه‌ی علوم اعصاب: رابطه‌ی اثر و مخاطب بر اساس یافته‌های آزمایشگاهی» و...
- تالیف چندین عنوان کتاب از جمله: «درام معاصر ایرانی و هنریک ایبسن؛ دریافت و تاثیر»، «از آیین تا پرفورمنس در ژاپن»، «رویکردهای نوین در خوانش آثار رادی»، «ساماندهی گروه‌های نمایشی با شیوه‌های مدرن مدیریتی»، «تئاتر خیابانی: روند تغییر صحنه‌ی قراردادی نمایش» و ...

اجرا در فضاهای نامتعارف (غیررسمی)

آیا اجرای تئاتر فقط در سالن‌های مرسوم و رایج تعریف می‌شود؟ چرا و چگونه باید به اجرا در مکان‌های دیگر فکر کرد و این موضوع چه ویژگی‌ها، مزایا و معایبی دارد؟ مطالعه‌ی تاریخ تئاتر در جهان نشان می‌دهد هنرمندان و کارگردانان شناخته شده بسیاری بوده و هستند که آگاهانه نمایش‌های خود را در مکان‌ها و محل‌های متفاوت و غیررسمی اجرا کرده‌اند. تجربه‌ای که در کشورها ما نیز دنبال شده است ولی کماکان آن‌چنان که باید مورد توجه کافی و جدی قرار نگرفته است. این مسیر می‌تواند شامل اجراهای غیرسالنی، تئاتر محیطی و غیره نیز باشد. این کارگاه فرصتی است برای آشنایی با تاریخ، تعریف و شناخت ویژگی‌ها و امکانات چنین اجراهایی.

محمد چرمشیر

متولد ۱۳۳۹، تهران

نمایش‌نامه‌نویس، دراماتورژ و مدرس تئاتر
کارشناس ادبیات نمایشی از دانشکده‌ی
هنرهای زیبای دانشگاه تهران

- نگارش و انتشار نمایش‌نامه‌های متعدد از جمله: «پروانه و یوغ»، «عبدل‌میمون لات پاکوتاه»، «همه‌چیز می‌گذرد تو نمی‌گذری»، «کبوتری ناگهان»، «حقایقی درباره‌ی یک ماهی مرد»، «شیش و بش»، «روز رستاخیز»، «باد اسب است»، «دیر راهبان»، «نجوهای شبانه»، «چشم‌های بسته از خواب»، «باغبان مرگ» و...
- نگارش مقالات مختلف از جمله: «بیضایی ناشناخته»، «درس‌های سهراب‌کشی»، «من نمایش‌نامه‌نویس و رمان و قصه» و...

چگونه ایده‌هایمان را بنویسیم؟

نوشتن از کجا آغاز می‌شود؟ نوشتن همان‌طور که یک مهارت و تکنیک است با تخیل و خلاقیت رابطه‌ای مستقیم دارد و یک نویسنده‌ی خوب باید در زمینه‌های مختلف توان‌مندی‌های خود را ارتقاء دهد. اما در این میان خیلی وقت‌ها شما به عنوان یک نویسنده ایده‌ای در ذهن دارید ولی نمی‌دانید آن را از کجا و چگونه آغاز کنید؟ چگونه باید یک ایده‌ی ذهنی را روی کاغذ آورد و در این مسیر شما به چه چیزهایی نیاز دارید؟ این کارگاه فرصتی است برای صحبت و تمرین درباره‌ی این موضوع.

سریجیت رامانان

متولد ۱۹۷۷، کرالا، هند

بازیگر، کارگردان، پژوهشگر و مربی تئاتر اهل هند

رئیس بخش تئاتر در دانشکده تئاتر و هنرهای

زیبا دانشگاه کالیکوت

دکترای شیوه‌های اجرایی از دانشگاه کالیکوت

- بازی و کارگردانی در نمایش‌های مختلف از جمله: «صندلی‌ها»، «اکانتام»، «تندریپاچا»، «کوه‌های مه‌آلود ماه‌بهاراتا»، «چویتورما»، «موزه قطعات گمشده»

و...

- برگزاری کارگاه‌های مختلف آموزشی در هند و خارج از هند

شیوه‌های معاصر اجرا (کارگاه بازیگری)

هدف از این کارگاه بازیگری ارائه‌ی درکی جامع از شیوه‌های معاصر اجرا و اهمیت آن‌ها در بدن، صدا و ذهن بازیگر است تا به ابزاری تبدیل شوند که بتوانند از پس نیازهای شیوه‌های مختلف اجرای معاصر برآیند. در این کارگاه شرکت‌کنندگان تجربه‌ی عملی و دانش کاربردی کسب خواهند کرد تا این شیوه‌ها را در اجراهای خود به کار گیرند. همچنین در طول این کارگاه، شرکت‌کنندگان به‌طور سیستماتیک در زمینه‌های مربوط به بازیگری، حرکت، تخیل و آماده‌سازی بدن و صدا آموزش خواهند دید.

کتابها

انتشارات پایتس

اقتباس در تئاتر معاصر

نویسنده: فرانسیس بیج

مترجم: مجید کیانیان

کتاب «اقتباس در تئاتر معاصر» نوشته‌ی فرانسیس بیج به بررسی اهمیت، چالش‌ها و ظرفیت‌های اقتباس در تئاتر معاصر می‌پردازد. این اثر با تأکید بر نقش بازآفرینی و بازنمایی در تئاتر، نشان می‌دهد که چگونه متون قدیمی می‌توانند با نیازها و انتظارات زمانه‌ی جدید تطبیق پیدا کنند. نویسنده اقتباس را به عنوان فرآیندی خلاقانه معرفی می‌کند که فراتر از تقلید صرف، به بازتفسیر و زنده‌کردن مفاهیم کلاسیک منجر می‌شود. او این فرآیند را به تکامل داروینی تشبیه می‌کند که در آن متون برای بقای خود به دگرگونی و نوآوری نیاز دارند. این کتاب شامل فصول: اقتباس در تئاتر، اجرای کتاب‌ها، داستان: اقتباس و کنش نقل کردن، فضای لایه دار: اقتباس، غوطه‌وری و مکان و مقاومت در برابر اقتباس است.

درباره‌ی نویسنده: فرانسیس بیج استاد تئاتر و اجرا در دانشگاه شفیلد انگلستان و بیش از ۲۰ سال است که در زمینه‌های مختلف تولید اجرای تئاتری فعالیت می‌کند. علاقه‌ی پژوهشی او به اقتباس و بازنویسی در تئاتر، از رساله‌ی دکترای وی در دانشگاه وارویک آغاز شد که به بررسی موضوعات جنسیتی در بازآفرینی‌های اسطوره‌ها و قصه‌های پریان می‌پرداخت. این پژوهش به انتشار کتاب «بازنگری افسانه: نمایش مدرن و معاصر توسط زنان» (۲۰۱۱) منجر شد. در ادامه، تمرکز او به جنبه‌های فرمی اقتباس و بررسی تبدیل ادبیات منثور به اجراهای تئاتری معطوف شد که نتایج آن در کتاب «اقتباس در تئاتر معاصر: اجرای ادبیات» (۲۰۱۹) منتشر شد.

مجموعه نمایش‌نامه‌های برگزیده‌ی فجر چهل و سوم

این مجموعه شامل سه نمایش‌نامه «یک فیل ناپدید شده» نوشته‌ی شهروز آقایی‌پور، «مه‌گشی» نوشته‌ی آتوسا ریگی و «رنگ انار» نوشته‌ی بهنام ترابی به‌عنوان آثار برگزیده‌ی بخش مسابقه‌ی نمایش‌نامه‌نویسی چهل و سومین جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر می‌باشد.

مجموعه نمایش‌نامه‌های تقدیرشده‌ی فجر چهل و سوم

این مجموعه شامل سه نمایش‌نامه «تبریز به وقت موسیو» نوشته‌ی صابر دل‌بینا، «هویت زنبورهای خاموش» نوشته‌ی مهدی اکبری و «چند گرگ از عروسی مادرم ماه جان» نوشته‌ی رضا گشتاسب به‌عنوان آثار تقدیرشده‌ی بخش مسابقه‌ی نمایش‌نامه‌نویسی چهل و سومین جشنواره‌ی بین‌المللی تئاتر فجر می‌باشد.

workshops

Title	Professor
Actor's Body Expression	Hamed Nasrabadian
Less Acting, Better Acting	Masoud Delkhah (PhD)
The Director's Encounter with the Play	Farhad Mohandespour (PhD)
Performing in Unconventional (Informal) Spaces	Farindokht Zahedi (PhD)
How to Write Our Ideas?	Mohammad Charmshir
Exploring Contemporary Performance	Sreejith Ramanan (PhD)

Study of the cultural representation of women in Akbar Radi's plays based on Elaine Showalter's theory

Sepideh Ziainejad

Behrooz Mahmoudi Bakhtiari

Abstract:

The issue of cultural representation of women in art and literature has always been one of the main concerns of researchers in the fields of literature, sociology and women's studies. This research also examines the cultural representation of women in Akbar Radi's plays based on Elaine Showalter's theory. By analyzing Akbar Radi's plays, this research aims to evaluate the evolution of the image of women and the dynamics of gender in Iranian dramatic literature. Based on Showalter's opinions, this research identifies three distinct stages of women's representation in Radi's plays. The first stage, which is characterized by having a family and surrendering. The second stage, which is associated with increasing activism, and the third stage, includes women's growing awareness and self-awareness. Finally, this research reflects the cultural and social changes related to women by examining the cultural representation of women in Radi's plays as a reflection of the society. It is hoped that with the analysis done, this article can be useful in a better understanding of the position and role of women in society. This is a descriptive-analytical research and in it, document-library sources and reliable internet databases have been used.

Keywords: cultural representation of women, dramatic literature of Iran, Elaine Showalter, Feminist Criticism, Woman as a Reader, Akbar Radi.

alignment with the dominant ideological currents, in the majority of theatrical productions, aimed at shaping a cultural industry to promote political and cultural objectives and mobilize the public in support of the established system's goals. On the other hand, opposing tendencies also emerged, expressed through adaptations of mythological and mystical literature, social drama, explorations of the political and social history of other nations, and the performance of foreign texts with predominantly contemporary political and social analyses. This trend became particularly evident from the second half of the 1980s, with the resumption of theatrical activities at universities.

Keywords: Sociology of Art, Frankfurt School, Adorno, Islamic Revolution, Iranian Dramatic Literature, 1980s.

The Effect of Political and Social Conditions on the Form and Content of Iranian Dramatic Literature in the 1980s

Mohammadhossein Naserbakht

Abstract:

Research into the transformations of theater and dramatic literature after the Islamic Revolution of 1979, in order to write an analytical history of contemporary theater, is an unavoidable necessity that has been insufficiently addressed. This subject can be explored from multiple angles and sheds light on various aspects of the fate of this art form in contemporary Iran, an art that is inherently social and, from its inception, has been closely tied to societal transformations. Therefore, the current research, following what the sociology of art influenced by the opinions of Frankfurt School theorists, particularly Theodor Adorno, suggests, investigates the political and social impacts of the post Islamic Revolution on the formal and content features of the works of prominent playwrights from the 1980s, selected based on the opinions of theater critics and festival winners, to identify the influential currents of dramatic literature of this period. The study concludes that, according to available evidence, in the 1980s, despite the damages caused by social and political transformations, the theatrical currents of the 1970s, supported by active human resources and infrastructure in this field, continued to survive. However, due to the same transformations, the influx of fresh talent into the theater scene, and the wartime conditions prevailing in the country, society demanded new responses from theater. Consequently, in the works of this period, one can observe

within the framework of Iranian drama in the 1980s, specifically focusing on revolutionary plays. Koselleck argues that to understand the historical meaning of fundamental concepts, it is necessary to employ both diachronic and synchronic approaches in addition to historical semantics. By applying these approaches, the concept of revolution can be analyzed within its historical context and in relation to other definitions provided by political leaders and intellectuals of the time. This enables a historical substantiation of the various layers of meaning associated with the concept within revolutionary plays. The findings of this research indicate that from the beginning to the end of the 1980s, the meaning of revolution underwent transformations influenced by Marxism and Islamism, with the ancient sense of revolution gradually gaining dominance and either eliminating or assimilating other meanings. Moreover, the movement of the ancient meaning of revolution originates from the contemporary perspective of playwrights and extends to encompass other historical and ideological realms, including contemporary history, ancient history, and significant religious events.

Keywords: Revolution, Conceptual History, the 1980s, diachronic, synchronic

The Revolution Concept in Iranian Drama of the 1980s: A Conceptual History Approach

Erfan Nazer

Abstract:

One of the most significant concepts in contemporary Iranian history, with widespread applications in politics, society, religion, and the arts, is the concept of «revolution.» While the term was first employed in Iranian drama during the Qajar era, this paper delves into its fundamental and transformative role in the revolutionary plays of the 1980s, profoundly influenced by the Islamic Revolution of Iran. Based on an analysis of over seventy plays written during this decade, it is evident that these works, due to their ideological affiliations with various Marxist and Islamist factions, extensively utilized the concept of revolution. However, the multiplicity of authors' intellectual inclinations and the diverse applications and connotations of the term within these plays reveal that the ubiquitous and historical concept of revolution was not employed in a singular manner. Instead, it acquired class-based, historical (ancient or contemporary), religious, and transnational connotations. This suggests that within the realm of revolutionary drama, there existed both synonymous and contradictory meanings of revolution, sometimes leading to conflicts among these plays. Consequently, while we refer to a genre of «revolutionary plays» centered around the fundamental concept of revolution, it does not imply that these works presented a singular interpretation of the Islamic Revolution.

To elucidate this topic, the author employs Reinhart Koselleck's conceptual history to critically examine the concept of revolution

Analysis of Feminine Language and Stylistics in Plays by Female Playwrights After the Islamic Revolution Based on the Theories of Robin Lakoff and Sara Mills

Elham Zolfaqariyan

Abstract:

Following the Islamic Revolution, the number of female playwrights in Iran has significantly increased. The term «feminine writing» highlights that women's texts possess unique stylistic and discursive features distinct from men's. Language, as a social phenomenon, reflects the intricate cultural, political, and economic dynamics within society. Linguists have emphasized stylistic differences between the writings of men and women, offering distinct components for each. The theories of Robin Lakoff and Sara Mills stand out for their practical frameworks in analyzing feminine language. Lakoff emphasizes linguistic differences between men and women, identifying features of feminine language, while Mills focuses on analyzing women's works through three levels: vocabulary, syntax, and discourse. This study, rooted in practical stylistics, employs a descriptive-analytical approach and synthesizes Lakoff and Mills' theories at four levels: 1. Lexical 2. Syntactic 3. Rhetorical 4. Discourse. The research aims to identify stylistic markers of feminine writing in plays by female playwrights after the Islamic Revolution. The findings reveal that many of these works not only use feminine linguistic markers at the lexical, syntactic, and rhetorical levels but also challenge patriarchal culture, advocate for women's rights, transform female characters, and raise awareness at the discourse level. Additionally, the influence of the author's gender on the text supports theoretical frameworks.

Keywords: Feminine Stylistics, Female Playwrights, Robin Lakoff, Sara Mills, Naghmeh Samini, Pari Saberi, Chista Yasrebi

The study of various approaches in the works of women playwrights in the dramatic literature of Bushehr from 1357 to 1403

Jahanshir Yarahmadi

Abstract:

Playwriting by women in Bushehr theater is a product of theater after the 1957 revolution. However, the historical course of the presence of women in the field of culture in Bushehr province shows that they have played a colorful and vital role in the society and especially in ritual culture. A role that cannot be easily overlooked due to its special importance. Theater, which is an extract of culture and geography, has been experienced in Bushehr for a long time. Before the Bushehr revolution, women did not play much of a role except for acting in plays and of course with a limited number of actors. Although this activity is important for Bushehr theater for many reasons. After the 1957 revolution, the theater experienced a different path. One of the important and impressive measures of the theater after the revolution is the presence of women playwrights who entered this field since the 1960s and their number increased day by day. In this research article, the researcher has tried to study the presence of women and their influence in the culture and art of Bushehr province and their role in the theater. It focuses on the activities of women playwrights and, while examining their works, examines their approaches in their works using a library method.

Key words: women ,dramatic literature ,boushehr ,theatre ,culture

**Abstracts
of Articles**

The 43rd FADJR International Theater Festival's Seminar
The Status and Trends of Playwriting in Iran After The Islamic Revolution
 Jan, 2025 , 26-25, Tehran -Iran

Article Title	Speaker
The study of various approaches in the works of women playwrights in the dramatic literature of Bushehr from 1357 to 1403	Jahanshir Yar-Ahmadi
Analysis of Feminine Language and Stylistics in Plays by Female Playwrights After the Islamic Revolution Based on the Theories of Robin Lakoff and Sara Mills	Elham Zolfaqariyan
The Revolution Concept in Iranian Drama of the 1980s: A Conceptual History Approach	Erfan Nazer (PhD)
The Effect of Political and Social Conditions on the Form and Content of Iranian Dramatic Literature in the 1980s	Mohammad Hossein Naserbakht (PhD)
Study of the cultural representation of women in Akbar Radi's plays based on Elaine Showalter's theory	Sepideh Ziainejad & Behrooz Mahmoudi Bakhtiari (PhD)

lectures	
SessionOne: The Status and Characteristics of the New Generation of Playwrights in Iran	
Rahmat Amini, Shahram Ahmadzadeh, Shokoufeh Arvin	speakers
SessionTwo: Emerging Technologies and the Future of Playwrighting Research in Iran	
Ramtin Shahbazi, Saeed Reza Khoshshans, Aram Mahzari	speakers

انتشارات نایتس

The 43rd FADJR International Theater Festival's Research Section Book

Seminar, Workshops, books - January 2025

Festival Director: Atabak Naderi

Festival's Artistic Director: Kheirollah Taghianipour

Research and Seminar Director: Seyed Javad Roshan

Seminar Executive Officer: Marjan Samandari Matouf

Workshop Executive Officers: Milad Molavi, Seyed Mohammad Roshan

Art Director: Sarah Mansouri

Graphics and Layout: Kargah e Naghsh

Cover Design: Based on festival poster (Mehdi Davaei)

Editor: Shayan Mohammadi

Translator: Sareh Mousavi

Proofreading: Elham Saadat

With thanks to

Colleagues in the Secretariat of the 43rd FADJR International Theater Festival

The management and staff of the Teatreshahr Complex

Colleagues of the Research, Education and Publications Office of the General

Directorate of Performing Arts

www.fitf.theater.ir

www.namayeshpub.theater.ir

